193వ అధ్యాయం

١٩٣ - بَابُ الأَمْرِ بِالْمُحَافَظَةِ عَلَى الصَّلَوَاتِ الْمَكْتُوبَاتِ وَالنَّهْيِ الأَكِيدِ وَالْوَعِيدِ الشَّدِيدِ فِي تَرْكِهِنَّ

ఫర్జ్ నమాజుల పరిరక్షణ విషయమై ఆజ్ఞలు, వాటిని త్యజించటంపై కఠినమైన వారింపులు, తీవ్రమైన హెచ్చరికల గురించి

قَالَ اللهُ تَعَالَى: ﴿حَٰفِظُوا۟ عَلَى ٱلصَّلَوَٰتِ وَٱلصَّلَوٰةِ ٱلْوُسْطَىٰ﴾ [البقرة: ٢٣٨] وقال تعالى: ﴿فَإِن تَابُوا۟ وَأَقَامُوا۟ ٱلصَّلَوٰةَ وَءَاتَوُا۟ ٱلزَّكَوٰةَ فَخَلُّوا۟ سَبِيلَهُمْ﴾ [التوبة: ٥].

దివ్యఖుర్‌ఆన్‌లో అల్లాహ్ ఇలా సెలవిచ్చాడు:

"మీరు మీ నమాజులను కాపాడుకోండి- ముఖ్యంగా మధ్య నమాజును."
(అల్ బఖర-238)

"ఒకవేళ వారు పశ్చాత్తాపపడితే, నమాజును స్థాపిస్తే, జకాత్ ఇస్తే వారిని విడిచిపెట్టండి."
(తౌబా-5)

వివరణ

'మధ్యనమాజు' అంటే అస్ర్ నమాజు అని అర్థం. 'విడిచిపెట్టండి' అంటే వారి ధన ప్రాణాలకు హాని తలపెట్టకండి అని భావం. ఇస్లామీయ విధుల్ని నిర్వర్తించే వారెవరైనా ముస్లింగానే పరిగణించబడతారు. కనుక వారికి హానితలపెట్టకూడదు. అంటే నమాజ్, జకాత్‌లాంటి ఇస్లామీయ విధుల్ని నియమనిబద్ధంగా పాటించేవారు ముస్లింలుగా పిలువబడటానికి అర్హులేనన్నమాట!

١٠٧٤ - وعنِ ابنِ مسعودٍ رضيَ اللهُ عنهُ قالَ: سَأَلتُ رسولَ اللهِ ﷺ: أَيُّ الأَعْمَالِ أَفضلُ؟ قالَ: «الصَّلاةُ عَلى وَقْتِهَا» قلتُ: ثُمَّ أَيٌّ؟ قال: «بِرُّ الوَالِدَيْنِ» قلتُ: ثُمَّ أَيٌّ؟ قالَ: «الجِهَادُ في سَبِيلِ اللهِ» متفقٌ عليه.

1074. హజ్రత్ ఇబ్నె మస్‌వూద్ (రజి) కథనం: నేను దైవప్రవక్త (సల్లం)ను "దైవానికి అత్యంత ప్రీతికరమైన ఆచరణ ఏది?" అనడిగాను. దానికాయన "వేళకు నమాజ్ చేయటం" అని సమాధానమిచ్చారు. "ఆ తర్వాత ఏది?" అనడిగాను. "తల్లిదండ్రుల

పట్ల మంచిగా మెలగటం" అని అన్నారాయన. నేను మళ్ళీ, "ఆ తర్వాత ఏది?" అనడిగాను. అప్పుడాయన "దైవమార్గంలో పోరాడటం" అని చెప్పారు. (బుఖారీ-ముస్లిం)

ముఖ్యాంశాలు

నమాజ్‌ను దాని నిర్ణీత వేళలోనే పాటించాలి. ఆలస్యంగా నమాజ్ చేయటం మంచిది కాదు. నమాజ్ విషయంలో ఆలస్యం చేస్తూపోతే, క్రమంగా మనిషి సోమరి అయిపోతాడు. నమాజ్‌ను నిర్లక్ష్యం చేసే అలవాటు పడిపోతుంది. ఇది మనిషి విశ్వాసానికే గొడ్డలిపెట్టు.

సమయం మించిపోయేదాకా నమాజ్ చేయకుండా ఉండే సోమరులకు మరణ దండన విధించాలని ఇమామ్ షాఫయీ (రహ్మాలై) అభిప్రాయపడ్డారు. ఏది ఏమైనా నమాజ్ పట్ల అశ్రద్ధ వహించటం, ఆలస్యంగా వేళ తప్పించి నమాజ్ చేయటం, అనవసరంగా ఏకకాలంలో రెండు ఫర్జ్ నమాజుల్ని చేయటం, సామూహిక నమాజులకు నిత్యం ఆలస్యంగా హాజరుకావటం మొదలగునవన్నీ ఘోరమైన నేరాలు. ఇవన్నీ నమాజ్‌ను నిర్లక్ష్యం చేయటం క్రిందికే వస్తాయి.

١٠٧٥ ـ وعن ابنِ عمرَ رضيَ اللهُ عنهمَا قالَ: قالَ رسولُ اللهِ ﷺ: «بُنِيَ الإِسْلامُ عَلى خَمْسٍ: شَهَادَةِ أَنْ لا إلـهَ إلَّا اللهُ، وَأَنَّ مُحَمَّداً رسولُ اللهِ، وَإِقَامِ الصَّلاةِ، وَإِيتَاءِ الزَّكَاةِ، وَحَجِّ البَيْتِ، وَصَوْمِ رَمَضَانَ» متفقٌ عليه.

1075. హజ్రత్ ఇబ్నె ఉమర్ (రజి) కథనం ప్రకారం దైవప్రవక్త (సల్లం) ఈ విధంగా ప్రవచించారు: ఇస్లాం ధర్మం ఐదు పునాదులపై ఆధారపడి ఉంది. 1) అల్లాహ్ తప్ప వేరొక ఆరాధ్యుడు లేడనీ, ముహమ్మద్ (సల్లం) దైవప్రవక్త అని సాక్ష్యం పలకటం, 2) నమాజ్ స్థాపించటం, 3) జకాత్ చెల్లించటం, 4) దైవగృహ యాత్ర చేయటం, 5) రమజాన్ నెలలో ఉపవాసాలు పాటించటం. (బుఖారీ-ముస్లిం)

(సహీహ్ బుఖారీ, సహీహ్ ముస్లింలలోని విశ్వాస ప్రకరణాలు)

ముఖ్యాంశాలు

ఈ హదీసులో ఇస్లాం ధర్మాన్ని ఐదు పునాదులతో కూడిన ఓ గొప్ప కట్టడంతో పోల్చటం జరిగింది. ఏ విధంగానయితే పునాదులు లేకుండా కట్టడం గట్టిగా నిలబడజాలదో

అదే విధంగా పైన పేర్కొనబడిన ముఖ్యాంశాలు లేకుండా ఇస్లాం ధర్మం మనజాలదు. కనుక ఎవరైనా ఆ ఐదు విధుల్లో ఏ ఒక్క విధిని తిరస్కరించినా వారు, 'కాఫిర్' (ధర్మతిరస్కారులు)గా పరిగణించబడతారు. ఒకవేళ సోమరితనంతోనో, ఏమరుపాటుతోనో వాటిని నిర్లక్ష్యం చేస్తే 'ఫాసిఖ్' (పాపాత్ములు)గా పరిగణించబడతారు.

١٠٧٦ ـ وعنهُ قالَ: قالَ رسولُ اللهِ ﷺ: «أُمِرْتُ أَنْ أُقَاتِلَ النَّاسَ حَتَّى يَشْهَدُوا أنْ لا إلٰهَ إلَّا اللهُ وَأنَّ مُحَمَّداً رسولُ اللهِ، وَيُقِيمُوا الصَّلاةَ، وَيُؤتُوا الزَّكَاةَ، فَإِذَا فَعَلُوا ذلكَ، عَصَمُوا مِنِّي دِمَاءَهُمْ وَأَمْوَالَهُمْ إلَّا بِحَقِّ الإسْلامِ، وَحِسَابُهُمْ عَلَى اللهِ» متفقٌ عليه.

1076. హ్రజత్ ఇబ్నె ఉమర్ (రజి) గారే చేసిన కథనం ప్రకారం దైవప్రవక్త (సల్లం) ఇలా ప్రవచించారు: అల్లాహ్ తప్ప వేరొక ఆరాధ్యుడు లేడనీ, ముహమ్మద్ (స) దేవుని ప్రవక్త అనీ ప్రజలు సాక్ష్యం ఇవ్వనంతవరకూ, (ఆ తర్వాత) నమాజ్ స్థాపించి, జకాత్ దానం చెల్లించనంతవరకూ వారితో యుద్ధం చేస్తూ ఉండాలని నాకు ఆదేశమయింది. వారు గనక ఈ విధుల్ని నెరవేరిస్తే, ఇస్లామీయ చట్టాలకు అనుగుణంగా వారి ధన ప్రాణాలకు నా నుండి రక్షణ ఉంటుంది. (ఇస్లామీయ చట్టాలకు అనుగుణంగా అంటే వారు ఎవరినయినా అన్యాయంగా హత్య చేస్తే దానికి ప్రతిగా వారికి కూడా మరణ దండన ఉంటుంది). ఆ తర్వాత వారి (అంతరంగిక వ్యవహారాల) లెక్కను దేవుడు చూసుకుంటాడు. (బుఖారీ-ముస్లిం)

(సహీహ్ బుఖారీ, సహీహ్ ముస్లింలోని విశ్వాస ప్రకరణాలు)

ఈ హదీసు ఇంతకుముందు 49వ అధ్యాయంలో కూడా వచ్చింది.

١٠٧٧ ـ وعن معاذٍ رضيَ اللهُ عنهُ قالَ: بعثني رسولُ اللهِ ﷺ إلى اليمَن

1077. హ్రజత్ ముఆజ్ (రజి) కథనం: దైవప్రవక్త (సల్లం) నన్ను (యమన్

فقال: «إنَّكَ تَأْتِي قَوماً مِنْ أَهْلِ الكِتَابِ، فَادْعُهُمْ إلى شَهَادَةِ أَنْ لا إلهَ إلاَّ الله، وَأَنِّي رسولُ اللهِ، فَإنْ أَطَاعُوا لِذلكَ، فَأَعْلِمْهُمْ أَنَّ اللهَ تعالى افتَرَضَ عَلَيْهِمْ خَمْسَ صَلَوَاتٍ في كُلِّ يَوْمٍ وَلَيْلَةٍ، فَإنْ هُمْ أَطَاعُوا لِذلكَ، فَأَعْلِمْهُمْ أَنَّ اللهَ تَعالى افتَرَضَ عَلَيْهِمْ صَدَقَةً تُؤْخَذُ مِنْ أغْنِيَائِهِمْ فَتُرَدُّ عَلى فُقَرَائِهِمْ، فَإنْ هُمْ أَطَاعُوا لِذلكَ، فَإيَّاكَ وَكَرَائِمَ أَمْوَالِهِمْ وَاتَّقِ دَعْوَةَ المَظْلُومِ، فَإنَّهُ لَيْسَ بَيْنَهَا وَبَيْنَ اللهِ حِجَابٌ» متفقٌ عليه.

వైపుకు) పంపినప్పుడు, ఇలా హితబోధ చేశారు: (ఓ ముఆజ్!) నువ్వు గ్రంథ వహులైన ప్రజల దగ్గరికి వెళుతున్నావు. (కనుక ముందుగా) నువ్వు వారిని, అల్లాహ్ తప్ప వేరొక ఆరాధ్యుడు లేడు, ముహమ్మద్ దైవప్రవక్త అని సాక్ష్యం పలకమని ఆహ్వానించు. వారు గనక నీ మాట వింటే అప్పుడు, దేవుడు రేయింబవళ్ళలో వారిపై ఐదుపూటల నమాజులు విధిగా చేశాడని వారికి చెప్పు. దానికీ వారు ఒప్పుకుంటే, దేవుడు వారిపై జకాత్ దానాన్ని విధిగా చేశాడని, అది వారి ధనవంతుల నుండి వసూలు చేయబడి వారిలోని బీదవారికి పంచ బడతుందని తెలియజెయ్యి. దానికి కూడా వారు అంగీకరిస్తే (జకాత్ వసూలు చేసినప్పుడు) నీవు (స్వయంగా) వారి సంపదలోని నాణ్యమైన వస్తువుల్ని తీసుకోకుండా జాగ్రత్త పడు. (అలా చేస్తే వారిని పీడించినట్లవుతుంది కనుక) పీడితుని ఆర్తనాదానికి భయపడు. ఎందుకంటే పీడితుని ఆర్తనాదానికి- దేవునికి మధ్య ఎలాంటి అడ్డుతెర లేదు. (అతని శాపానికి దేవుడు తప్పకుండా ఆమోద ముద్ర వేస్తాడు.) (బుఖారీ-ముస్లిం)

(సహీహ్ బుఖారీలోని జకాత్ ప్రకరణం- సహీహ్ ముస్లింలోని విశ్వాస ప్రకరణం)

١٠٧٨ - وعن جابر رضيَ اللهُ عنهُ قال: سمعتُ رسولَ اللهِ ﷺ يقولُ: «إنَّ بَيْنَ الرَّجُلِ وَبَيْنَ الشِّرْكِ وَالكُفْرِ تَرْكَ الصَّلاةِ» رواه مسلم.

1078. దైవప్రవక్త (సల్లం) ఈ విధంగా ప్రవచిస్తుండగా తాను విన్నానని హజ్రత్ జాబిర్ (రజి) తెలియజేశారు: మనిషికీ, దైవతిరస్కారానికి మధ్య విచక్షణారేఖ నమాజ్‌ను వదలిపెట్టడమే. (ముస్లిం)

(సహీహ్ ముస్లింలోని విశ్వాస ప్రకరణం)

ముఖ్యాంశాలు

నమాజు, దైవంపై విశ్వాసానికి - దైవతిరస్కారానికి మధ్య అడ్డుగోడ లాంటిది. ఇస్లాం ధర్మాన్ని అవలంబించి నమాజ్ ఆచరించే వ్యక్తి తనకూ - దైవ తిరస్కారానికి మధ్య ఒక అడ్డుగోడను నిర్మించుకుంటాడు. దానివల్ల దైవతిరస్కార, బహుదైవత్వ భావాలు అతన్ని ఏమాత్రం అంటుకొనజాలవు. ఎవరయినా ఇస్లాం స్వీకరించినప్పటికీ నమాజ్ చేయకపోతే, అతనికి - దైవతిరస్కారానికి మధ్య ఎలాంటి అడ్డుగోడ ఉండదు. ఒక విధంగా అతనింకా అవిశ్వాసే! నమాజు, మనిషిని అవిశ్వాస భావాల నుండి నిరోధిస్తుంది. నమాజ్ చేయని వ్యక్తి తనకూ - దైవతిరస్కారానికి మధ్యనున్న అడ్డుగోడను కూల్చేసినట్లే! (ఇబ్నె అల్లాన్).

దీని ద్వారా నమాజును వదలిపెట్టడం దేవుణ్ణి తిరస్కరించటంతో సమానమని బోధపడుతోంది. చాలా మంది పండితులు ఈ ఆదేశం తిరస్కార భావంతో నమాజును వదలిపెట్టేవారికి మాత్రమే పరిమితమనీ, సోమరితనంతో, ఏమరుపాటుతో నమాజును వదలి పెట్టేవారికి ఈ ఆదేశం వర్తించదని అభిప్రాయపడుతున్నారు. తిరిగి పశ్చాత్తాపం చెంది నమాజ్ చేయటం ప్రారంభించకపోతే వారికి కూడా మరణదండన విధించాలని మరికొంతమంది పండితులు అంటున్నారు. ఇంకొంతమంది పండితులు తిరిగి నమాజ్ చేయటం మొదలు పెట్టేవరకు వారిని బాగా దేహశుద్ధి చేయాలని చెబుతున్నారు. మొత్తానికి ఈ హదీసు ద్వారా ఇస్లాంలో నమాజుకు ఎంతటి ప్రాముఖ్యత ఉందో బోధపడుతోంది. నమాజ్ చేయనివారు అసలు ముస్లింలే కారని తెలుస్తోంది.

١٠٧٩ - وعن بُرَيْدَةَ رضيَ اللهُ عنهُ عَنِ النبيِّ ﷺ قال: «العَهْدُ الَّذي بَيْنَنَا وَبَيْنَهُمُ الصَّلاةُ، فَمَنْ تَرَكَهَا فَقَدْ كَفَرَ» رواه الترمذي وقال: حديثٌ حسنٌ صحيحٌ.

1079. హజ్రత్ బురైదా (రజి) కథనం ప్రకారం దైవప్రవక్త (సల్లం) ఈ విధంగా ప్రవచించారు: మాకు-వారికి మధ్య గీటురాయి నమాజు. దాన్ని వదలి పెట్టినవాడు దైవాన్ని తిరస్కరించినట్లే.

(తిర్మిజీ-హసన్, సహీహ్)

1080. హజ్రత్ షఖీఖ్ బిన్ అబ్దుల్లాహ్ తాబయీ (రహ్మలై) కథనం (ఈయన మంచితనం విషయంలో పండితుల మధ్య ఏకాభిప్రాయం ఉంది): ముహమ్మద్ (సల్లం) సహచరులు ఆచరణల్లో దేనిని విడిచిపెట్టినా 'కుఫ్ర్'గా తలపోసే వారు కాదు, ఒక్క నమాజును తప్ప. (తిర్మిజీ దీనిని విశ్వాస ప్రకరణంలో ప్రామాణికమైన ఆధారాలతో ఉల్లేఖించారు.)

١٠٨٠ ـ وعن شقيقِ بنِ عبدِ الله التّابعيِّ المُتَّفَقِ عَلى جَلالَتِهِ رَحِمَهُ الله قال: كانَ أَصْحابُ مُحَمَّدٍ ﷺ لا يَرَوْنَ شَيْئاً مِنَ الأَعْمَالِ تَرْكُهُ كُفْرٌ غَيْرَ الصَّلاة. رواه الترمذي في كتابِ الإيمانِ بإسنادٍ صحيح.

ముఖ్యాంశాలు

ఇంతకు ముందు పేర్కొనబడిన హదీసుల్ని దృష్టిలో పెట్టుకునే దైవప్రవక్త (సల్లం) సహచరులు ఆ విధంగా భావించేవారు. కనుక నమాజును వదలిపెట్టడాన్ని 'కుఫ్ర్'గా ఖరారు చేసే హదీసుల్ని దైవప్రవక్త సహచరులు కేవలం మందలింపులుగా భావించేవారు కాదనీ, నమాజు విషయంలో సోమరితనంతో, ఏమరుపాటుతో వ్యవహరించేవారిని కూడా వారు కాఫిర్లు, మతభ్రష్టులుగానే తలపోసేవారని చెప్పటానికి ఈ హదీసు ప్రబల నిదర్శనం.

1081. హజ్రత్ అబూహురైరా (రజి) కథనం ప్రకారం దైవప్రవక్త (సల్లం) ఈ విధంగా ప్రవచించారు: నిశ్చయంగా ప్రళయదినాన దాసుని ఆచరణల్లో మొట్టమొదటగా విచారణ జరిగేది నమాజ్ గురించే. అది గనక సక్రమంగా ఉంటే అతను కృతకృత్యుడు, కృతార్థుడు అవుతాడు. అది చెడుగా ఉంటే అతను విఫలుడౌతాడు. వినాశానికి గురౌతాడు. ఒకవేళ అతని ఫర్జ్ నమాజుల్లో ఏదయినా వెలితి ఉంటే, అప్పుడు దేవుడు, "నా దాసుని కర్మపత్రంలో నఫిల్ నమాజులేవైనా

١٠٨١ ـ وعن أَبي هُرَيْرَةَ رضيَ الله عنهُ قالَ: قالَ رسولُ الله ﷺ: «إِنَّ أَوَّلَ ما يُحَاسَبُ بِهِ العَبْدُ يَوْمَ القِيامَةِ مِنْ عَمَلِهِ صَلاتُهُ، فَإِنْ صَلَحَتْ، فَقَدْ أَفْلَحَ وَأَنْجَحَ، وَإِنْ فَسَدَتْ، فَقَدْ خابَ وَخَسِرَ، فَإِنِ انْتَقَصَ مِنْ فَرِيضَتِهِ شَيْئٌ، قالَ الرَّبُّ عَزَّ وَجَلَّ: انظُرُوا هَلْ لِعَبْدِي مِنْ تَطَوُّعٍ، فَيُكَمَّلُ مِنها

ما انتَقَصَ مِنَ الفَرِيضَةِ؟ ثُمَّ يَكونُ سَائِرُ أعمَالِهِ عَلى هذا» رواه الترمذي وقال: حديث حسن.

ఉన్నాయేమో చూడండి. వాటి ద్వారా ఫర్జ్ నమాజుల వెలితిని పూరించవచ్చు" అని అంటాడు. తర్వాత అతని ఆచరణలన్నిటిని అలాగే విచారించటం జరుగుతుంది. (తిర్మిజీ-హసన్)

(సుననె తిర్మిజీలోని నమాజ్ ప్రకరణం)

ముఖ్యాంశాలు

ఇక్కడ 'ఆచరణలు' అంటే, దైవారాధనలు లేక దేవుని హక్కులు అని భావం. వాటన్నిటిలో ముందుగా నమాజ్ గురించి లెక్క తీసుకోవటం జరుగుతుంది. ఒకవేళ దాసుల హక్కుల విచారణ మొదలైతే వాటిలో ముందుగా రక్తపాతాల గురించి లెక్క తీసుకోబడుతుంది. మొత్తానికి ఈ హదీసు విధుల్ని నెరవేర్చాలనీ, అది కూడా సక్రమంగా నెరవేర్చాలనీ వాటితో పాటు స్వచ్ఛంద సత్కార్యాలు కూడా చేస్తూ ఉండాలని తాకీదు చేస్తోంది. విధుల్లో ఏమయినా వెలితి ఉంటే దానిని స్వచ్ఛంద సత్కార్యాల ద్వారా పూరించటం జరుగుతుందని చెబుతోంది.